

Jayme McLellan

Umetniške scene in kulturni producenti spreminjajo svet

Art Scenes and Cultural Producers Change the World

Jayme McLellan: Različni modeli delovanja v umetnostnem sistemu v ZDA (Washington)

Predavanje: 15. 4. 2014, delavnica: 16. in 17. 4. 2014, Projektna soba SCCA, Metelkova 6, Ljubljana

Svet umetnosti je od leta 1996 do danes prerasel iz osem-mesečnega tečaja za kustose v dveletno Šolo za kritike in kustose sodobne umetnosti. V osemnajstih letih je vzpostavil celosten izobraževalni program v sodelovanju s številnimi organizacijami, slovenskimi in mednarodnimi predavatelji, kuratorji, kritiki, misleci in umetniki. Prav od začetka je bil s šolo tesno povezan tudi Igor Zabel, eden izmed ključnih slovenskih kustosov in umetnostnih zgodovinarjev, ki je s svojim delom pomembno prispeval k vnovičnemu premisleku moderne umetnosti in k opredelitvi sodobne umetnosti v Sloveniji in širše v Vzhodni Evropi. Igor Zabel je bil s programom šole prepleten na več načinov: kot predavatelj, programski sodelavec, mentor seminarja za pisanje kritike, predvsem pa je bil s svojim delom in karizmo vzor ter spodbuda mnogim našim študentom, danes uspešnim kuratorjem in kritikom.

Dragoceno kontinuiteto nadaljujemo v obliki sodelovanja z Društvom Igor Zabel za kulturo in teorijo, s katerim od leta 2012 organiziramo serije javnih predavanj in delavnic, ki tematizirajo premike v teoretskem, umetnostnem, kuratorskem in kritičnem polju sodobne umetnosti. V letu 2014 smo se posvetili kritični refleksiji o sodobnih kuratorskih praksah, poglobljali znanje o sodobni umetnostni teoriji in zgodovini ter vse to vedno znova aplicirali na sodobne umetniške prakse.

Naša gostja je bila tudi Jayme McLellan, ameriška neodvisna kulturna menedžerka, kuratorica, predavateljica, umetnica in direktorica washingtonske zasebne galerije Civilian Art Projects, ki je v svojem javnem predavanju in delavnici poskusila odgovoriti na vprašanje, kako ustanoviti lasten, nov, drugačen ali pionirski model delovanja, ki sega onkraj utečenih načinov dela. Glede na to, da je v svoji karieri ustanovila in vodila več organizacij različnih formatov

(javne, zasebne, neprofitne in profitne), je na primeru svojih praktičnih izkušenj iz popolnoma drugega umetnostnega sistema, kot je naš, ponudila premislek o novih možnostih kuratorskega poklica. Dvodnevna delavnica je udeležencem ponudila intenziven in zgoščen pogled v delovanje umetniškega sistema v Ameriki ter primerjavo s slovenskim oziroma širše evropskim. Ravno te primerjave, ki jih pogosto hote ali nehote delamo med različnimi svetovi, so vedno povezane s številom prebivalstva in denarjem: Jayme McLellan pa si je želela s svojim znanjem, izkušnjami in optimizmom to preseči ter se usmeriti v iskanje rešitev in prednosti, ki nam jih ponuja naše okolje.

Simona Žvanut

Umetniške scene so žive stvari. Niso poslopja ali prostori, ki jih naseljujejo. So organski, amorfni sistemi, sestavljeni iz skupin ljudi – ustvarjalcev in pokroviteljev, voditeljev in privržencev, tistih, ki dajejo in tistih, ki jemljejo, inovatorjev in zagovornikov statusa quo. Ti ljudje so ukoreninjeni v vseh delih družbe. Umetniška scena je torej sestavljena iz pripadnikov vseh scen – politične, znanstvene, korporativne, anarhistične, iz vsakdanjih ljudi – vsi so povezani z ustvarjalnostjo.

V najbolj zdravem smislu pravega in blaženega upora se nobena kulturna scena ne drži dosledno določenih pravil. Tako kot umetnost se nenehno spreminja, razvija skozi spremembo in prehod. Skladno s tem prostori – tudi muzeji in galerije – nastajajo in izginjajo.

Ko se je poslovila Corcoran Gallery of Art v Washingtonu, smo videli, da lahko propadejo celo častitljive, stare institucije. Denar priteka in odteka in slabo upravljanje lahko spridi možnost in namen, vendar nekaj ostaja konstantno: 1) umetniki bodo ustvarjali umetnost in kulturni producenti jih bodo podpirali; in 2) nikoli ne bo dovolj denarja oziroma časa oziroma prostora oziroma kuratorjev oziroma galerij oziroma muzejev, a se bo umetnost vseeno dogajala.

Umetniški sceni Washingtona in Ljubljane sta si v marsičem podobni. V obeh je bilo umetnikov, ki uresničujejo ideje v najrazličnejših medijih in materialih. Obe mesti

imata cvetoči, finančno slabo podprti umetniški skupnosti, vključno s prostori, šolami, galerijami in muzeji, ki prirejajo razstave, razprave, delavnice in predavanja.

Na obeh območjih, kot velja za mesta brez posebnega urbanega načrta vključevanja, so z visokimi najemninami umetnike iz mestnega središča pregnali na obrobje. H&M in McDonalds prevzemata manjše trgovine, galerije in studije.

Kljub temu da imata obe mesti srečo, da v njiju živijo intenzivno kreativni umetniki, obema manjka raznovrstna baza finančnih podpor za umetnike, vključno z javnimi in državnimi sredstvi, vendar pa ne zgolj s temi: tukaj bi morali biti še zbiralci in pokrovitelji, ki dejavno kupujejo umetnost, pa javne in zasebne podpore za ustvarjanje tvegane, inovativne umetnosti (in sploh za vsako umetniško ustvarjanje).

Kulturni producenti z obeh območij – kuratorji, galeristi, umetniki, ki pripravljajo razstave, profesorji – so pogosto preobremenjeni, slabo plačani in se ukvarjajo s toliko stvarmi, da so izčrpani. Pa vendar je v obeh skupnostih umetnikov več kot kdaj prej, in tekmujejo za manj sredstev.

V skupnosti, ki jo sestavljajo posamezniki s podobnimi potrebami, vlada neusmiljena konkurenca, v kateri se vsak bojuje za tisto malo, kar lahko dobi. In če se poskusijo umetniki organizirati, je napredek počasen, z malo vidnega uspeha. Pogosto je težko priti do soglasja, ustvariti načrt za spremembo in se obvezati za njegovo uresničitev. Sprememba zahteva čas, potrpljenje in vztrajnost.

Za razliko od Ljubljane je Washington zelo bogato mesto, v katerem se na veliko gradi in najemnine rastejo v nebo, saj se finančno dobro stoječi srednji razred seli nazaj v živahno mesto. Washington doživlja pravo renesanso. Vendar najbolj očarljiva sodobna umetnost njegovih najboljših umetnikov, ki živijo v samem mestu, ostaja na obrobju in vztraja zaradi peščice pokroviteljev in finančnih partnerjev. Zdi se, da ne glede na to, koliko denarja podmaže kolesje mesta, umetniki še vedno prosijo za drobtine.

Tak primer je nova pobuda 5 X 5, konkurenčna subvencija za kuratorje, ki jo financira washingtonska komisija za umetnost in humanistiko. To je tretje leto projekta in prvič, ko ne sodeluje niti en kurator iz Washingtona. Čeprav je to pobuda, ki je financirana iz davkoplačevalskega denarja in vsakemu kuratorju nameni 50.000 dolarjev, ni v njej nobenega kuratorja iz Washingtona, pa tudi umetnikov, vključenih v ta projekt, je zelo malo s tega območja. In to je pobuda našega mesta.

Še en primer je živahna scena, ki ob otvoritvah razstav redno napolni galerije. Komaj peščica teh posameznikov kupuje umetnost ali finančno prispeva k zdravju takih prostorov. Dejansko jim kaj takega niti ne pride na misel in redko jih prosijo, naj to tudi naredijo. Pridejo, popijejo zastoj vino, pogledajo umetnine in grejo naprej. Kako je mogoče, da o sebi nikoli ne razmišljajo kot o finančnih podpornikih? Saj ne bi bilo treba veliko. Če bi vsak mesec dali

Delavnica z Jayme McLellan / Workshop with Jayme McLellan, 16. in / and 17. 4. 2014, Projektna soba SCCA / SCCA Project Room, Ljubljana, foto / photo: arhiv / archive: SCCA.

na stran denar, ki ga zapravijo za večerje v restavracijah, bi bilo to morda dovolj, da bi lahko začeli zbirati umetnost.

Zdi se, da se moramo glede obeh regij vprašati takole: Ali obstaja idealna struktura za podporo umetnosti in umetnikov v družbah, ki brez slabe vesti odrivata umetnost in umetnike na obrobje? In če obstaja, kako se ji kot skupina učinkovito približati? Problem ni samo finančen. Utemeljen je tudi v pomanjkanju vizije, organiziranega načrta in skupnosti, ki bi se znala združiti, da bi načrt udejanjila. Toda zakaj je tako in ali ne gre drugače?

Umetniki po naravi radi delajo sami ali v majhnih skupinah. Kljub temu jih je po navadi nekaj takih, ki so politični in motivirani za akcijo – vendar ne veliko in gotovo ne večina. Obstoječe birokracije dajejo nekaj denarja in organizirajo nekaj skupnih dogodkov, toda umetniki in kulturni producenti, ki so najbolj dejavni na sceni, se naveličajo polževе hitrosti teh institucij, zato se zadev pogosto lotijo sami in sami spravijo skupaj denar. Prej ali slej pa se izčrpajo, dobijo redne službe ali se preselijo kam drugam. Ko pride nova kri – tj., ko postanejo dejavni umetniki ali kulturni producenti, ki so na tem območju novi –, se cikel začne znova. Namoč. Speri. Ponovi. Ali je pomembno, da nam kot skupnosti le redko uspe?

Ozadje

Aprila 2014 me je SCCA–Ljubljana, nekdanji Sorosov center za sodobno umetnost,¹ povabil, naj znova obiščem to regijo. Kot v Washingtonu delujočo kuratorico, izobraževalko, direktorico galerije, ki pozna umetniško sceno

¹ Sorosov center za sodobno umetnost je bil mišljen kot mreža centrov, ki jo je v začetku 90-ih ustvaril George Soros. Ti centri so začeli združevati razdrobljene umetniške scene dežel z nekoč dejavnimi umetniškimi skupnostmi. Skoraj dvajset let pozneje so se SCCA–ji razpustili ali spremenili v nove organizacije. Toda SCCA–Ljubljana je ostal živahna umetniška organizacija v središču močne in zgodovinske umetniške scene mesta v srcu Evrope.

Delavnica z Jayme McLellan / Workshop with Jayme McLellan, 16. in / and 17. 4. 2014, Projektna soba SCCA / SCCA Project Room, Ljubljana, foto / photo: arhiv / archive: SCCA.

Delavnica z Jayme McLellan / Workshop with Jayme McLellan, 16. in / and 17. 4. 2014, Projektna soba SCCA / SCCA Project Room, Ljubljana, foto / photo: arhiv / archive: SCCA.

nekdanje Jugoslavije, so me prosili, da bi imela predavanje in delavnico o različnih organizacijskih modelih za podporo umetnosti in umetnikom – iz ameriške perspektive.

Govorila naj bi o uspehih in neuspehih pri podpiranju umetnikov in postavljanju razstav, s poudarkom na tako imenovanih »uporniških« galerijah in umetnikom namenjenih prostorov, ki v moji skupnosti delajo po svojih pravilih – o naredi si sam prostorih, kakršna sta moj Civilian Art Projects (www.civilianartproject.com) in neprofitni prostor Transformer (www.transformerdc.org), ki sem ga leta 2002 ustanovila z Victorio Reis.

Na dvodnevni dobro obiskani delavnici smo z udeleženci predstavili in delili praktične izkušnje, na katere smo naleteli pri svojem delu, in razpravljali o idejah za ustvarjanje novih – in upajmo – znosnejših struktur. Moja predstavitev v ta namen analizira načine delovanja, zlasti to, kako ustvariti in voditi različne formate v podporo sodobne umetnosti. Govorili smo o strukturi profitnih oziroma komercialnih galerij, neprofitnih umetniških organizacij, javnih in zasebnih muzejev in naglo nastajajočih (pop-up) ali naredi-si-sam prostorih. Predstavila sem primerjalno analizo, temelječo na praktičnih platih mojega kuratorskega in galerijskega dela. In poglobljeno smo razpravljali o podpori za različne organizacije in neodvisne projekte, v smislu tega, kaj jim je manjkalo s finančnega stališča, in morebitnih strategij, kako priti do finančnih sredstev.

Na delavnici smo primerjali umetnostne sisteme v ZDA in v nekdanji Jugoslaviji ter poskušali odgovoriti na vprašanja o tem, kako vzpostaviti uspešne razmere in platforme za nove in obstoječe entitete v svetu umetnosti. Sodelujoči so teoretično in praktično razpravljali o tem, kako združiti kritično s praktičnim. Prav tako smo upoštevali realnost slovenske ekonomije in pomanjkanje zbiralcev, ki bi jih zanimal nakup del uveljavljajočih se umetnikov; problem, ki si ga delita obe regiji.

Prostori

Na predavanju in delavnici smo razpravljali o celovitem umetnostnem ekosistemu v Washingtonu in Ljubljani ter se spraševali, kaj sestavlja zdrav ekosistem? Kateri so nekateri specifični elementi?

Strinjali smo se, da mora tak ekosistem vključevati vsaj en muzej. Prav tako so potrebne galerije in alternativni/neprofitni prostori, prostori za ateljeje, ki gostijo dogodke in dneve odprtih vrat, časopisne kritike in platforme za kritične odzive in pisanje, pokrovitelji, ki podpirajo sceno z nakupi del, dotacije, brezplačen prostor in gledalci – mnogo, mnogo gledalcev je potrebnih za kritično reakcijo, odziv, povračilo ali kar že je tisto, kar navdihne in katalizira umetniško idejo.

Umetnostni ekosistem mora dati umetnikom priložnost, da se razvijajo tudi kot pedagogi, zagotoviti jim mora ateljeje, ki si jih lahko privoščijo, skupne galerijske večere, dobro medijsko pokrite dogodke in donosno zaposlitev.

Seveda zdrav ekosistem potrebuje tudi številne umetnike, ki v njem delajo in se med seboj pogovarjajo. Nekateri izmed teh – tak je bil, recimo, v tridesetih letih 20. stoletja v New Yorku John Graham, ali pozneje Igor Zabel v Ljubljani – bodo morda umetniški voditelji in učitelji, ki bodo združili in povezali uveljavljajoče se umetnike s pripadniki umetnostnega sistema. To je odločilno, toda s pojavom družbenih medijev se lahko umetniki zanašajo tudi na moč lastnega umetniškega dela, če so seveda medijsko iznajdljivi.

Še ena stvar, ko govorimo o prostoru, je, da imajo cvetoče umetniške scene po navadi središče: jedro umetniške dejavnosti, kjer se umetniki, pokrovitelji in širša javnost zbirajo, se srečujejo, si ogledujejo najnovejše delo skupnosti ali morda v to cvetočo celoto vključujejo delo, ki se dogaja zunaj skupnosti.

To središče običajno predstavlja relevantne razstave in programe, ki spodbujajo razpravo, polemiko in nove ideje. Lahko bi rekli, da središče za umetnost hitro postaja virtualne vrste; ampak zaenkrat se še zelo veliko vsega tega, kar se dogaja na umetniški sceni, zgodi iz oči v oči. Za namen tega teksta bomo še vedno vztrajali pri domnevi, da je pri podpori umetnosti in umetnikom osebna povezava med ljudmi bistvena. Scena potrebuje čas in prostor, kjer se ljudje lahko zbirajo; to ustvarja zaupanje. Promocija se dogaja virtualno, toda do izmenjave energij pogosto pride v takem prostoru.

Po najboljšem izmed možnih scenarijev je tako središče muzej, živa entiteta, sestavljena iz svojih ljudi in namenjena povezovanju kreativne skupnosti s širšo družbo. Ta povezava oplaja kreativno. Muzej v vlogi središča je prostor, ki dobesedno in v prenesenem pomenu hrani kulturo, tako v smislu objektov, shranjenih za njegovimi zidovi, kakor v smislu priložnosti za srečevanje ustvarjalne skupnosti. Muzej mora biti bogat s kulturnim kapitalom, imeti mora globoke povezave s skupnostjo in široko vizijo tega, kakšno je njegovo mesto v svetu.

Žalosten primer izgube skupnostnega muzeja je nedavna razpustitev galerije in kolidža za umetnost in oblikovanje Corcoran v Washingtonu. Vse sestavine, potrebne za zdravo umetniško sceno, so bile zbrane za njenimi zidovi – umetniki, izjemna zbirka ameriške umetnosti, izobraževalci, kuratorski strokovnjaki, obilo razstav in studijskega prostora, zaposlitev za umetnike in kulturne producente. Ta izguba je opustošila skupnost, in ne moremo še natančno vedeti, kaj to pomeni – kako bo to vplivalo na nas.

Majhna skupina upraviteljev in vodilnih je leta slabo upravljala to neodvisno ustvarjalno institucijo, in ta tragični proces se je končal s tem, da so tretji najstarejši muzej v Združenih državah Amerike in najstarejši v Washingtonu priključili Nacionalni galeriji in veliki univerzi George Washington.

Mali neodvisni umetniški kolidž – edini v Washingtonu – je zdaj pogoltnila velika univerza, utemeljena na raziskovanju. In zbirko umetnosti, ki je nastajala 150 let, bo prevzela Nacionalna galerija, vsaj največji del. Nekaj del bo šlo v druge institucije v Washingtonu pa tudi drugam.

Tej razpustitvi se je upirala majhna skupina »interventov«, kakor so nam rekli na sodišču, znana tudi kot *Rešimo Corcoran* (www.savethecorcoran.org). Na sodišču smo poskušali dokazati, da so bili skrbniki malomarni pri svojih dolžnostih zbiranja sredstev in upravljanja – v bistvu so v zadnjih petih letih zaustavili zbiranje sredstev.

Na sodišču je pravna ekipa *Rešite Corcoran*, ki jo je vodil Andrew Tulumello, partner pri washingtonski izpostavi *Gibson, Dunn & Crutcher*, predstavila dve možnosti za naprej, ki nista vključevali razpustitve institucije. Bilo je dovolj denarja in časa, da bi ustanovili nov in močnejši upravni odbor. Institucijo bi bilo mogoče rešiti.

Po naporni bitki, o katere podrobnostih tukaj ne bom pisala, je bila razveljavljena temeljna ustanoviteljska listina, ki je Corcoran pred 145 leti ustanovila – četudi je sodnik rekel, da je bilo »boleče sprejeti« to odločitev. Corcorana, kakršnega smo poznali, ni več.

Sodnik in ta majhna ekipa »vodij« sta uveljavila precedens, ki bi utegnil biti nevaren tudi za druge muzeje in donatorje, ki bi hoteli zapustiti svoje zbirke muzejem. Ampak o tem bom razpravljala v knjigi, ki jo pišem.

Še preden je umrl Corcoran, je bila kulturna skupnost priča skorajšnjemu uničenju LA MOCA (Losangeleški muzej sodobne umetnosti), kjer pa so se donatorji združili in zbrali milijone, da so to institucijo rešili omejitve zaradi slabega upravljanja in irelevantnega programiranja. Zdaj se isto dogaja z Detroitским inštitutom za umetnost.

Na žalost protiutež teh zgodb o uspehu ni le propad Corcorana, ampak še drugih ameriških muzejev, ki za preživetje prodajajo dela iz svojih zbirk. Bi to lahko bil začetek trenda? Ne glede na odgovor se mora zaradi tega prav vsak muzej, ki si tlakuje pot v uspešno prihodnost, poglobiti v to, katere so njegove močne in katere šibke točke. In to je tudi razlog, da te skupnosti ocenijo, kako podpirajo svoje umetnike.

Kulturni producenti in ključni igralci

Še enkrat povem, da scena, tudi če je muzej zdrav, ni le poslopje ali prostor ali kombinacija mnogih dejavnikov. Da, vse to je potrebno, in izguba Corcorana je hud udarec za washingtonsko umetniško sceno – toda sceno sestavljajo ljudje, ne pa zidovi.

Na koncu tedna delavnic, razprav, srečanj itn. in po skoraj dvajsetih letih dela na washingtonski umetniški sceni še vedno verjamem, da so poleg umetnikov najpomembnejši element ljudje, ki skupaj z njimi naredijo, da se stvari zgodijo: ti ljudje so lepilo, ki drži celo zadevo skupaj. Ti ljudje, kot je Saša Nabergoj iz SCCA–Ljubljana, so kočniki v ustih scene; izdrite enega, pa se lahko vse sesuje. V Ljubljano pripeljejo take ljudi, kot sem jaz. Povezujejo se z umetniki z vseh koncev sveta. Držijo korak s tem, kar se dogaja drugod, in to prinesejo domov, umetnikom, ki delajo tam.

V Washingtonu imamo srečo, da imamo veliko kulturnih producentov in mnogo prostorov umetnosti ter nekaj muzejev, javnih in zasebnih. Toda noben izmed muzejev ni tako podpiral ali vključeval lokalne skupnosti, kakor jo je Corcoran. A iz smrti nastane nekaj novega. Čakamo, da bomo videli, kaj bo to. Razen te velike izgube si delimo podobne izzive, potrebujemo prostor in denar. Treba je najti vire za umetnike, da bodo ustvarili nove ideje, in v centrih je treba zagotoviti zanesljive, dosegljive prostore za predstavljanje del, ateljeje in zbirališča. Vzgojiti moramo nove zbiralce in podpornike, ki bodo podpirali umetnike.

Kakšen je odgovor? Ali obstaja rešitev?

Ustvarjanje umetnosti, ustvarjalno reševanje problemov – te stvari so pomembne. Izboljšujejo tkivo naših življenj in naše skupnosti. Človeštvo tisoče let ustvarja umetnost, vendar pa je ustvarjanje umetnosti v večini kultur negotova karierna pot. Ni človeka, ki ne bi poznal vpliva ali navdiha ustvarjalnosti. Barve prebudijo otrokovo mlado zavest, pesem lahko seže naravnost do bistva stvari, kamor besede ne morejo, slika lahko spremeni človekov pogled na svet.

Danes konceptualno delo, ki temelji na ideji, kljubuje političnim sistemom in strukturam moči. Kakor je rekel Ezra Pound, so umetniki antena družbe. Umetnost je pomembna. Pa vendar je vedno znova področje, ki mu lokalna ali državna oblast prvemu zmanjša finančno podporo. Financiranje kontroverznih projektov je vedno politični strel vod. Pa vendar je umetnost prodorna. Vse-povsod je – v kinodvoranah, v družbenih medijih, v korporativnem oglaševanju in, da, v muzejih in galerijah.

Umetnost je zrcalo. Moč naših umetniških skupnosti je kazalec naše sposobnosti, da razmišljamo zunaj lastne resničnosti, lastnih življenj, polnih odgovornosti in obveznosti. Omogoča nam kolektivne sanje. V najboljšem primeru nas dobra umetnost povezuje in nam postavlja vprašanja o naši skupni človeškosti. S konfrontacije težkega kot tudi vzvišenega ustvarja močnejše skupnosti.

Najboljši način, kako se lotiti izzivov naše skupnosti, je kreativna izmenjava. Umetnost ni samo predmet na steni; je tudi priložnost za razpravo in rast. Pomembnosti tega ni mogoče minimizirati. In če je premisa, ki je začela ta esej, resnična – če se bo umetnost dogajala ne glede na vse –, potem smo v redu. Vendar obstajajo načini, da okrepimo njeno prisotnost v našem življenju. So načini, da postanemo »razsvetljeni voditelji«, ki sprejemajo preizkušene in prave strukture in sisteme, ki bodo povečali spoštovanje do umetnikov in podporo za prostore, ki jih ti in skupnost potrebujejo za razvoj scene. Saj ni tako težko.

Na podlagi dvajsetletnega dela z umetniki v skupnosti dajem tule nekaj skromnih predlogov, ki bodo morda pomagali ustvariti močnejšo umetniško sceno:

1. Okrepite odnose in povečajte vse mreže. Vsi imamo medsebojne odnose in vsi imamo mrežo. Imamo svoje poklicne kroge, prijateljske kroge in družinski krog. Vaša *mailing lista* se začne tukaj. Povabite vse in potrudite se, da jih poučite o tem, kar se dogaja. Umetnosti ni več mogoče odtujevati. Zajeti mora vse. Nihče se ne bi smel počutiti odtujeno, kadar stopi v muzej ali galerijo. Morali bi občutiti radovednost in dobrodošlico. Naša zaključna igra mora biti deliti, izobraževati in preživeti, seči ven, k čim več ljudem. V resnici je večina umetnikov glede tega nemogočih in se zanašajo na druge, da bodo opravili delo. Umetniki – to je tudi vaše delo.

2. Organizirajte se in sodelujte. Kot skupnost vlagajte v nekaj velikih projektov. Res je, organiziranje kreativnih ljudi zna biti podobno zganjanju mačk na kup, vendar obstajajo načini, kako to narediti, ne da bi se morali vsi razumeti ali strinjati. Strinjajte se o nekaj stvareh, postavite nekaj ciljev, določite skrajne roke in pazite, da bodo vsi naredili, kar so se zavezali.
3. Predstavljajte drugim, kaj delate in kako to delate. Še nikoli ni bilo lažje deliti svojega dela. Svoje umetniške skupnosti, svojega malega jedra prijateljev, ali sebe samega kot umetnika. Potrebujete dobro spletno stran, malo marketinga po družbenih medijih in veliko časa za osebno druženje. Pogovarjajte se z drugimi o tem, kar delate. Okrepite že obstoječa razmerja in navežite nova, zlasti z voditelji, ki imajo v rokah ključ do finančnih podpor in širših sistemskih sprememb. Družbe so narejene iz posameznikov – in če na prav vsakega izmed nas vpliva kreativno, potem je tudi prav vsak izmed nas zainteresiran za to, da kreativno dobiva podporo in se razvija. Nikomur ni popolnoma vseeno za kulturno skupnost – v vsakem od nas je vsaj del, ki mu je mar. Ni se nam treba ruvati za kost, ki se valja pod mizo, ko pa je na mizi pečenka.

Sklep

Ali je naloga umetnika ali kulturne skupnosti, da pomaga družbi razvijati se po bolj razsvetljeni poti? Po poti reševanja našega planeta ali vsaj soočanja z izzivi, kot so klimatske spremembe ali opustošenje zaradi vojne, onesnaženja, revščine in bolezni.

Vložki so za vse nas visoki. Vendar imamo v današnjem svetu veliko več prednosti kot slabosti in veliko več priložnosti, da se povežemo in delimo moč, ki je del naše prakse. Nismo osamljena bitja, povezani smo v tem skupnem prizadevanju.

To je večje od ključnih udeležencev in neodvisnih kulturnih producentov, ki so integralni za širjenje glasu in vizije umetnika v družbi. Vendar lahko začnemo z njimi in s kolektivnim glasom, ki sprašuje, kaj potrebujemo, da bo kreativno sploh uspevalo. Izziv je ugotoviti, kako to narediti, in si vzeti čas, da bi to izboljšali za vse. Mogoče je. ■

Prevedel Jure Potokar.

Lektura Alvina Žuraj.

Predavanje in delavnico Jayme McLellan so podprli:
Mestna občina Ljubljana – Oddelek za kulturo, sklad Erste in
Veleposlaništvo Združenih držav Amerike v Ljubljani